

MUKANDA YA NTETE YA PETELO — 1 PETELO

[Kapu 1](#) — [Kapu 2](#) — [Kapu 3](#) — [Kapu 4](#) — [Kapu 5](#)

1 KAPU 1

1 Petelo, ntumwa ya Yezu Klistu, na ba yina ya kumwangana, ya Ponto, ya Galatia, ya Kapadokia, ya Aziya ye ya Bitinia, ba yina ke kuzinga na kinzenza [kati na makanda], 2 ba nsolami na mpila ya nzayilu ya ntete ya Nzambi Tata, na busantu ya Mpeve, sambu na bulemfu ye kumwangama ya menga ya Yezu Klistu¹ : Nde dienga ye ngemba kufulukila beno !

3 Nzambi ye Tata ya Mfumu na beto Yezu Klistu kusakumuka, yina, na mpila ya mawa na yandi ya nene, pesaka beto lubutuku mbala ya zole sambu na kivuvu ya moyo na nzila ya lufutumuku ya Yezu Klistu kati na ba fwa, 4 sambu na bima ya kubiadila ya ke polaka ve, ya kukonda mvindu, ya ke bebaka ve, me bumbamaka na kati ya mazulu sambu na beno, 5 yina me kebama na nzila ya ngolo ya Nzambi na nzila ya lukwikilu, sambu na luguluku² yina ikele mfinama na kumonisama na ntangu ya nsuka ; 6 na yina beno ke yangalala, na kuvandaka ntangu yai na kuniokulama sambu na ntangu fioti, na nzila ya kumekama ya mutindu na mutindu, kana yina ikele mfunu, 7 na mpila nde kumekama ya lukwikilu na beno, ya kuluta yina ya wolo na mbalu, [wolo] yina ke kumekama na tiya, kumonana na kukembila, ye na nkembo, ye na lukumu, na kumonisama ya Yezu Klistu, 8 yina, ata beno me monaka yandi ve, beno ke kuzola ; ye, na kukwikilaka na yandi, ata ntangu yai beno ke kumona yandi ve, beno beno ke yangalala na kiese yina ke manaka ve ye ya nkembo, na kubakaka nsuka ya lukwikilu na beno, 9 luguluku ya mioyo³ ; 10 sambu na luguluku yina ba mbikudi yina bikulaka na yina me kutala dienga yina vandaka sambu na beno zikisaka, ye sosaka mbote—mbote, 11 na kusosaka inki ntangu to ntangu ya inki mutindu Mpeve ya Klistu yina vandaka kati na bo vandaka kusonga, na kutaka na ntawala kimbangi ba mpasi yina lendaka kuvanda sambu na Klistu ye ba nkembo yina lendaka kulanda ; 12 ye yo monisaminaka bo nde yo vandaka ve sambu na bo mosi, kansi sambu na beno, nde bo vandaka kusadila na yina me kutala mambu yai, yina mwangaminaka beno ntangu yai na nzila ya ba yina mwangilaka beno nsangu ya mbote na nzila ya Mpeve Santu ya tindamaka katuka na zulu, kati na yina ba wanzio ke zola kutala mfinama.

13 Yo yina, ya beno kangaka mukaba na mabanza⁴ na beno ye na kukondaka kulutisa kiteso, beno tula kivuvu ya kulunga na dienga yina ta kunatisamina beno na kumonisama ya Yezu Klistu, 14 —bonso bana ya bulemfo, beno kudifwanisaka ve na ba nzala ya mbi na beno ya ntama na ntangu ya kukonda kuzaba na beno ; 15 kansi bonso yina bingaka beno ikele Santu, beno mpi beno vanda ya santu na ntambudidi na [beno] yonso ; 16 sambu yo me sonamaka : « Beno vanda santu, sambu mono ikele Santu» (A)⁵. 17 Ye kana beno ke kubinga

¹ *Disongidila* : Sambu na bulemfo ya Yezu Klistu ye kumwangama ya menga ya Yezu Klistu.

² *To* : Kukangulama.

³ Luguluku ya mioyo na luswaswanu ti kukangulama ya ntangu fioti.

⁴ *Disongidila* : ya beno me yidika, kutula mbote mbote mayele na beno.

⁵ Lew. 19, 2.

bonso Tata yina, na kupona—pona ve, ke kusambisa na mpila ya kisalu ya konso muntu, beno kuditambusa ti boma na ntangu ya luzingu na beno [awa na insi—ntoto], 18 na kuzabaka nde beno kangulamaka na ntambudidi na beno ya mpamba yina longamaka na beno na ba tata na beno, ve na nzila ya bima yina ke polaka, na palata to na wolo, 19 kansi na nzila ya menga ya mbalu ya Klistu, bonso dimeme mosi ya kukonda kifu ye ya kukonda ditono, 20 ya zabanaka tuka na ntwala ya luyantiku ya insi—ntoto, kansi monisamaka na nsuka ya ba ntangu sambu na beno, 21 yina, na nzila na Yandi, beno ke kwikila na Nzambi yina futumunaka Yandi kati na ba fwa ye pesaka Yandi nkembo, na mpila nde lukwikilu na beno ye kivuvu na beno kuvanda kati na Nzambi. 22 Ya beno gedisaka miyo na beno na nzila ya bulemfo na kieleka, sambu [nde beno kuvanda] na zola ya kimpangi kukonda kukusa, beno zolana ngolo, mosi na ya nkaka, na ntima ya gedila, 23 beno yina me butuka mbala ya zole, ve na nzila ya nkeni ya ke polaka, kansi [na nzila ya nkeni] yina ke polaka ve, na nzila ya ndinga ya Nzambi yina ikele ya moyo ye ke zingaka ntangu yonso : 24 Sambu nde « nsuni yonso ikele bonso dititi, ye nkembo na yo yonso ikele bonso kintutu ya dititi : Dititi me kuyuma ye kintutu na yo me kubwa, 25 kansi ndinga ya *Mfumu ke kuzinga mvu na mvu » (B)⁶. Ikle ndinga yai yina mwangaminaka beno.

2 KAPU 2

1 Na kulosaka mpi mpusa ya kusala mbi yonso ye luvunu yonso⁷, ye kukusa ye kulula⁸, ti kutonga, 2 bonso bana me kubutuka ya mpa, beno vanda na mpusa ya ngolo ya midiki ya gedila ye ya mayele⁹, na mpila nde beno kuyela na nzila na yo na luguluku, 3 kana ntangu yonso beno lekitaka nde Mfumu ikele mbote¹⁰ ; 4 beno na kufinamaka [bonso] ditadi ya moyo, ya losamaka na bantu, kansi solamaka ye ya kuluta mfunu mfinama na Nzambi, 5 beno mosi mpi, bonso matadi ya moyo, beno tungamaka nzo ya kimpeve, kinganga—Nzambi ya santu, sambu na kutambika ba nkayilu ya kimpeve, ya kitoko na Nzambi na nzila ya Yezu Klistu. 6 Sambu beto ke mona na masonama : « Tala, mono ke tulula na Sioni ditadi mosi ya mfunu ya kikokila, ya me solama, ya ntalu ; ye yina ke kwikila na yo ta kuwisama nsoni ve »(A)¹¹. 7 Yo ikele mpi na ntalu yai sambu na beno ya ke kwikila ; kansi sambu na ba kolama, « ditadi yina ba tungi losaka, yo yina me kukuma ditadi ya mfunu ya kikokila » (B)¹², 8 « ye ditadi ya kubula dibaku ye ditadi ya nene ya kubwisa » (C)¹³, ba yina ke kubula dibaku na ndinga, na kuvandaka ba nkolami, bo yidikamaka sambu na yo. 9 Kansi beno, beno ikele dikanda ya kusolama, kinganga—Nzambi ya kintotila, dikanda ya santu¹⁴, nkangu ya me bakama [na Nzambi], sambu nde beno kumwanga mambote ya yina bingaka beno na nsemo na yandi ya kuyituka katuka na mudidi ; 10 beno yina na ntangu ya ntama vandaka nkangu ve, kansi ntangu yai beno ikele nkangu ya Nzambi ; beno ba yina bakaka mawa ve,

⁶ Yez. 40, 6—8.

⁷ Mambi.

⁸ Luvunu ye ba kulula.

⁹ *Disongidila* : midika ya kukonda kupola (*yina ke kusaka ve*), ndinga ya Nzambi.

¹⁰ Ba Nkunga 34, 8.

¹¹ Yez. 2, 16.

¹² Yez. 28, 16.

¹³ Yez. 8, 14.

¹⁴¹⁴ Kubasika 19, 6.

kansi ntangu yai beno me kubaka mawa¹⁵.

11 Ba zolama, mono ke kupesa beno kikesa, bonso minkibi¹⁶ ye ba nzenza, beno buya ba mpusa ya mbi ya nsuni, yina ke nwanisaka moyo, 12 na kuvandaka na ntambudidi ya mbote kati na makanda, na mpila nde, sambu na mambu yina bo ke kutubila beno mbi bonso bantu yina ke kusala mbi, bo kukembisa Nzambi na kilumbu yina Yandi ta kwisa kutala [bo], kikuma ya bisalu na beno ya mbote yina bo ke kutala mbote—mbote.

13 Beno kulemfuka mpi na kimfumu yonso ya kimuntu sambu na¹⁷ zola ya Mfumu, kuvanda na ntotila bonso na kuvandaka na zulu ya bantu yonso, 14 kuvanda na ba mfumu ya kiyeka ya nsi bonso ba yina me tindamaka katuka na Yandi sambu na kupesa ndola na ba yina ke kusala mbi ye na kukumisa ba yina ke kusala mbote ; 15 sambu yai ikele luzolo ya Nzambi, nde na kusalaka mbote beno kanga munoko ya kukonda kuzaba ya bantu ya kukonda mayele, 16 bonso ba kangulami, ye ve bonso na kuvandaka na kimpwanza bonso ngumbu ya mambi, kansi bonso mpika ya Nzambi. 17 Beno zitisa bantu yonso ; beno zola ba mpangi yonso ; beno wa Nzambi boma ; beno zitisa ba ntotila.

18 Beno, ba nsadi ya nzo, beno lemfukila biyadi na beno na kuwa boma yonso, kaka ve na ba yina ikele mbote ye mpima, kansi mpi na ba yina ikele kikalulu ya mbi; 19 sambu ikele kima mosi ya mbote, kana muntu, na dibanza ya Nzambi na ntima, ke kukanga ntima na ba mpasi, na kumonaka mpasi kukonda kikuma. 20 Sambu inki nkembo, kana, na kubulama sambu na kusala mbi, beno ke kukangila yo ntima ? Kansi kana, na kusalaka mbote, beno ke kumona mpasi, ye nde beno ke kukangila yo ntima, yina me kufwana na kukembisama na ntwala ya Nzambi, 21 sambu ikele na yina nde beno bingamaka ; sambu mpi Klistu monaka mpasi sambu na beno, na kubikilaka beno mbandu, na mpila nde beno kulanda ntambudidi na yandi, 22 « Yandi yina salaka disumu ve, ye kukusa vandaka na munoko na Yandi ve » (A)¹⁸ ; 23 yina, ntangu bo vandaka kusawula Yandi, vutulaka kusawula ve, ntangu Yandi vandaka kumona mpasi, vandaka kukanina ve, kansi vandaka kudibika na yina ke sambisaka na masonga ; 24 yina Yandi mosi nataka masumu na beto na nitu na Yandi na nti¹⁹, na mpila nde na kufwaka na masumu, beto kuzinga na masonga ; « na nzila ya mputa na Yandi beto belukaka » (B)²⁰ ; 25 sambu beno vandaka bonso mameme ya me kuvila, kansi ntangu yai beno me vutuka na ngungudi ye na nkengidi ya mioyo na beno.

3 KAPU 3

1 Mutindu mosi, beno, ba nketo, beno lemfukila ba bakala na beno mosi, na mpila nde, ata ikele na ba yina ke kulemfukilaka ndinga ve, bo bakama kukonda ndinga na nzila ya ntambudidi ya ba nketo na bo, 2 na kutalaka gedila ya ntambudidi na beno na kuwa boma, 3 —Beno, yina kitoko na beno fetele kuvanda ve [kitoko] ya nganda yina ikele na kuvanda na nsuki ya kutunga ye na kulwata wolo ye kulwata bilele ya [kitoko], 4 kansi muntu ya kubumbana ya ntima²¹, na kukonda ya kupola ya mpeve ya mpima ye ya ngemba yina ikele

¹⁵ Ozea 1, 10 ; 2, 23.

¹⁶ Ba Efezo 2, 19.

¹⁷ Kikuma ya.

¹⁸ Yez. 53, 9.

¹⁹ Disongidila : na kulunsi.

²⁰ Yez. 53, 5.

²¹ Disongidila : Muntu ya katı.

na ntalu mingi na ntwala ya Nzambi ; 5 sambu ikele mutindu yina mpi vandaka kulwata ntama ba nketo ya santu ba yina vandaka kutula kivuvu na Nzambi, na kulemfukilaka ba bakala na bo mosi, 6 bonso Sala vandaka kulemfukila Abalahami, na kubingaka yandi mfumu²², na yina beno kumaka bana na yandi, na kusalaka mambote ye na kutitaka ntitisa mosi ve.

7 Mutindu mosi, beno, ba bakala, beno zinga ti bo na mpila ya nzayilu²³, bonso muntu ya kuluta kukonda ngolo, [disongidila] ya kinketo, na kuplesaka bo lukumu bonso na kuvandaka mpi bibiadi ya dienga ya luzingu kimvuka, na mpila nde bisambu na beno kukangama nzila ve.

8 Na kumanisa, beno vanda beno yonso na ntima mosi, na kukabisaka mpasi ti ba nkaka²⁴, na kimpangi, na ntima ya mawa, bantu ya kudikulumusa, 9 na kuvutulaka ve mbi na mbi, to masawula na masawula, kansi nde na kusakumunaka, sambu beno bingamaka na yai, ikele nde²⁵ beno kubiadila lusakumunu ; 10 « sambu yina kuzola luzingu ye kumona bilumbu ya kiese, yandi kukeba ludimi na yandi na mbi, ye bikobo na yandi na kutuba luvunu ; 11 yandi kudikatula na mbi ye nde yandi kusala mbote ; yandi kusosa ngemba ye yandi kulanda yo ; 12 sambu meso ya *Mfumu²⁶ ikele na zulu ya bantu ya masonga ye makutu na Yandi ikele na malombo na bo ; kansi ilungi ya *Mfumu ke kutedimina ba yina ke kusala mbi » (A)²⁷. 13 Ye nani lenda kusala beno mbi, kana beno me kuma bilandi mbantu ya yina ikele mbote ? 14 Kansi, kana ata beno ke kumona mpasi sambu na masonga, beno ikele bantu ya kiese ; « ye beno kuwa boma ya boma na bo ve, ye beno kuvalangana ve, 15 kansi beno santisa *Mfumu Klistu kati na ba ntima na beno » (B)²⁸ ; ye beno vanda ntangu yonso ya kuyilama na kuvutula mvutu, kansi ti ntima ya mpima ye boma, na konso muntu yina ke kulomba beno mfunu ya kivuvu yina ikele kati na beno, 16 na kuvandaka na ntima ya mbote, na mpila nde, sambu na mambu yina bo ke kutubila beno mbi bonso bantu yina ke kusala mbi, ba yina ke kutuba mbi na ntambudidi na beno ya mbote kati na Klistu, kumona nsoni. 17 Sambu yo me kuluta mbote, kana luzolo ya Nzambi kuzola yo, beno mona mpasi na kusalaka mbote, nde na kusalaka mbi ; 18 Sambu mpi Klistu monaka mpasi mbala mosi sambu na masumu, Yandi muntu ya masonga sambu na bantu ya konda masonga, na mpila nde Yandi kunata beto na Nzambi, ya bo kufwaka Yandi na nsuni, kansi bakaka diaka luzingu na nzila ya Mpeve, 19 na nzila ya [Mpeve] yina ya yandi kwendaka, Yandi longaka na ba mpeve [yina ikele] na boloko, 20 Ba yina vandaka ntama ba nkolami²⁹, ntangu kukanga ntima³⁰ ya Nzambi vandaka kukinga na bilumbu ya Noa, ntangu nzanza vandaka kutungama, kati na yo ntalu fioti, kuzaba bantu nana, gulukaka na nzila ya masa ; 21 kifwani³¹ yai ke kugulusa beno mpi ntangu yai, [disongidila] mbotika, kansi kukatulama ya mvindu ya nsuni ve, kulomba³² na Nzambi ntima ya mbote, na nzila ya lufutumuku ya Yezu Klistu, 22 yina ikele na diboko ya kibakala ya Nzambi (ya Yandi kwendaka na zulu), ba wanzio, ti bimfumu, ye ngolo ke

²² Luyantiku 18, 12.

²³ To : Ti mbakisa ya mbote.

²⁴ Ya kufuluka na kukabisaka mpasi ti ba nkaka.

²⁵ To : Na yina, na mpila nde.

²⁶ Tala lukaya Mat. 1, 20.

²⁷ Ba Nkunga 34, 12—13..

²⁸ Yez. 8, 12—13.

²⁹ To ba yina ke kwikilaka ve.

³⁰ To : Ntima nda.

³¹ Yina vandaka kifwani (*na nzila ya luguluku, na nzila ya masa ya mvula ya ngolo*).

³² Kudikaba.

kulemfukila Yandi.

4 KAPU 4

1 Klistu mpila yina ya Yandi monaka mpasi sambu na beto na nsuni, beno mpi, beno lwata dibanza ya mutindu mosi nde³³ yina monaka mpasi na nsuni pemaka na yina³⁴ me kutala disumu, 2 sambu na kuzinga diaka ve na ntangu yina me kubikadila [Yandi] na nsuni sambu na ba mpusa ya mbi³⁵ ya bantu, kansi sambu na luzolo ya Nzambi. 3 Sambu yo fwanaka sambu na beto na kulungisa, na ntangu ya me kuluta ntete, luzolo ya makanda, ntangu beto vandaka kutambula na bizumba, na ba mpusa ya mbi, na kulawuka malafu, na mbiki na madia ti na kunwa ye na nsambidi ya mbi ya biteki, 4 na yina bo ke yituka nde beno kutambula na bo ve na poto—poto ya mutindu mosi ya mambi, [na kutubaka na beno] mafingu ; 5 ye bo ta kuvutula mvutu sambu na yo na yina ikele ya kuyilama na kusambisa ba zinga ye ba fwa. 6 Sambu ikele sambu na yina nde nsangu ya mbote mwangamaka na ba yina mpi me fwaka, na mpila nde bo kusambisama, na mutindu ya bantu, na² yina me kutala nsuni ; ye nde bo kuzinga, na mpila ya Nzambi, na³⁶ yina me kutala mpeve.

7 Kansi nsuka ya mambu yonso me finama ; mpila yina beno lutisa kiteso ve ye beno kangula meso sambu na kusamba ; 8 kansi, na ntwala ya mambu yonso, na kuvandaka kati na beno na zola ya ngolo, sambu zola ke fikaka masumu mingi ; 9 na kuvandaka bantu ya kuyamba ba nzenza ba mosi na ba ya nkaka, kukonda kubokuta. 10 Mutindu konso muntu me bakaka dikabu ya dienga, beno sadila yo ba mosi sambu na ba ya nkaka, bonso ba mayala ya mbote ya dienga ya Nzambi ya mutindu na mutindu. 11 Kana muntu mosi ke kutuba, nde yandi kusala yo bonso na kuzabisaka ba ndinga ya Nzambi ; kana muntu ke kusala kisalu, nde yandi kusala bonso na ngolo yina Nzambi ke kupesa, na mpila nde na mambu yonso Nzambi kukembisama na nzila ya Yezu Klistu, na yina ikele nkembo ye ngolo, mvu na mvu ! Amen.

12 Ba zolama, beno yituka ve tiya ya ngolo yina ikele kati na beno, yina kwisilaka beno sambu na kumekama na beno, bonso yo kuminaka beno kima mosi ya ngituka ; 13 kansi, awa ya beno ikele na dikabu ya ba mpasi ya Klistu, beno yangalala, na mpila nde mpi, na kumonisama ya nkembo na yandi, beno yangalala na kiese ya nene. 14 Kana beno ke fingama sambu na zina ya Klistu, beno ikele bantu ya kiese, sambu Mpeve ya nkembo ye ya Nzambi ke kuvanda na zulu na beno : [Na yina me kutala bo, yandi ke vwenzama, kansi na yina me kutala beno, yandi ke kembisama]. 15 Kansi muntu ve kati na beno kumona mpasi bonso mufwi bantu to bonso muyibi, to bonso na kusalaka mbi, to na kudikotissa na mambu ya bantu ya nkaka ; 16 kansi kana [muntu mosi ke kumona mpasi] bonso muklistu, yandi kumona yo nsoni ve, kansi yandi kukembisa Nzambi na zina yai. 17 Sambu ntangu [me kwisa] na kuyantika kusambisama na nzo ya Nzambi ; kansi kana yo ke yantika ntete—ntete na beto, inki ta kuvanda nsuka ya ba yina ke kulemfukaka ve na³⁷ nsangu ya mbote ya Nzambi ? 18 Ye kana muntu ya masonga ke kuguluka na mpasi, na wapi ta kulutila muntu ya

³³ To : Sambu.

³⁴ Manisaka na yina me kutala.

³⁵ Disongidila : Sambu na kuzinga ntangu yina me bikadila yandi na kulutisa na insi—ntoto, diaka ve sambu na ba mpusa ya mbi ...

³⁶ To : Kati.

³⁷ To : Ba yina ke kwikila ve.

mbi ye nsumuki ?

19 Nde ba yina ke kumona mpasi na mpila ya luzolo ya Nzambi, bo kupesa mioyo na bo na kusalaka mbote, na ngangi ya nkwickisi.

5 KAPU 5

1 Mono ke kupesa kikesa na ba mbuta ya dibundu ba yina ikele kati na beno, mono yina ikele mbuta ya dibundu ti bo ye mbangi ya ba mpasi ya Klistu, yina mpi ikele na kisika na nkembo yina ta kumonisama : 2 Beno keba kibuka [ya mameme] ya Nzambi yina ikele kati na beno, na kukengilaka bo, na kukwika ve, kansi na luzolo yonso, ata sambu na munluta ya nsoni ve, kansi na luzolo ya mbote, 3 ata na kuyalaka bima ya kubiadila ve, kansi na kuvandaka ba mbandu ya kibuka [ya mameme] ; 4 ye ntangu mfumu ngungudi ta kumonisama, beno ta kubaka mpu ya lukumu ya nkembo yina ke bebaka ve.

5 Mutindu mosi, beno, ba ngunza, beno lemfukila ba mbuta ; ye beno yonso, ba mosi na yina me kutala ba nkaka, beno lwata kudikulumusa ; sambu Nzambi ke tediminaka bantu ya lulendo, kansi Yandi ke pesaka dienga na ba yina ke kudikulumusa³⁸. 6 Beno kudikulumusa mpila yina na nsi ya diboko ya ngolo ya Nzambi, na mpila nde Yandi kutombula beno pana ntangu ta kwisa, 7 na kuplesaka na Yandi kudiyangisa na beno yonso, sambu Yandi ke kebaka beno.

8 Beno lutisa kiteso ve, beno kangula meso : Ntedimini na beno, diabulu, bonso ntambu yina ke kuboka, ye ke kubaluka—baluka na nziunga [na beno], na kusosaka nani yandi lendaka kudia. 9 Beno tedimina yandi, na kuvandaka ngwi na³⁹ lukwikilu, na kuzabaka nde ba mpasi ya mutindu mosi ke kulungisama na ba mpangi na beno yina ikele na insi—ntoto. 10 Kansi Nzambi ya dienga yonso, yina bingaka beno na nkembo na Yandi ya mvula na mvula kati na Klistu Yezu, ntangu beno ta kumona mpasi ntangu fioti, Yandi mosi ta kukumisa beno ya kulunga, ta kusidikisa beno, ta kupesa beno ngolo, ye ta kutula beno na zulu ya lufulu ya ke [nikanaka ve]. 11 Na Yandi [nkembo ye] ngolo, na mvu ya ba mvu ! Amen.

12 Mono sonikilaka beno na nkufi na nzila ya Silvano, yina ikele mpangi ya nkwickisi, bonso mono ke kubanza yo, na kuplesaka beno kikesa ye na kutelaka beno kimbangi nde [dienga] kati na yina beno ikele ikele dienga ya kieleka ya Nzambi. 13 Yina ikele nsolami ti beno⁴⁰, na Babilonia, ke kupesa beno mbote, ye Malako, mwana na mono. 14 Beno pesana mbote ba mosi na ba ya nkaka na nzila ya beze ya zola. Ngemba kuvanda na beno yonso yina ikele na Klistu !

³⁸ *Tala* Bingana 3, 34 ; *Yak.* 4, 6.

³⁹ *To* : Na nzila ya lukwikilu.

⁴⁰ Yina me solama kimvuka.